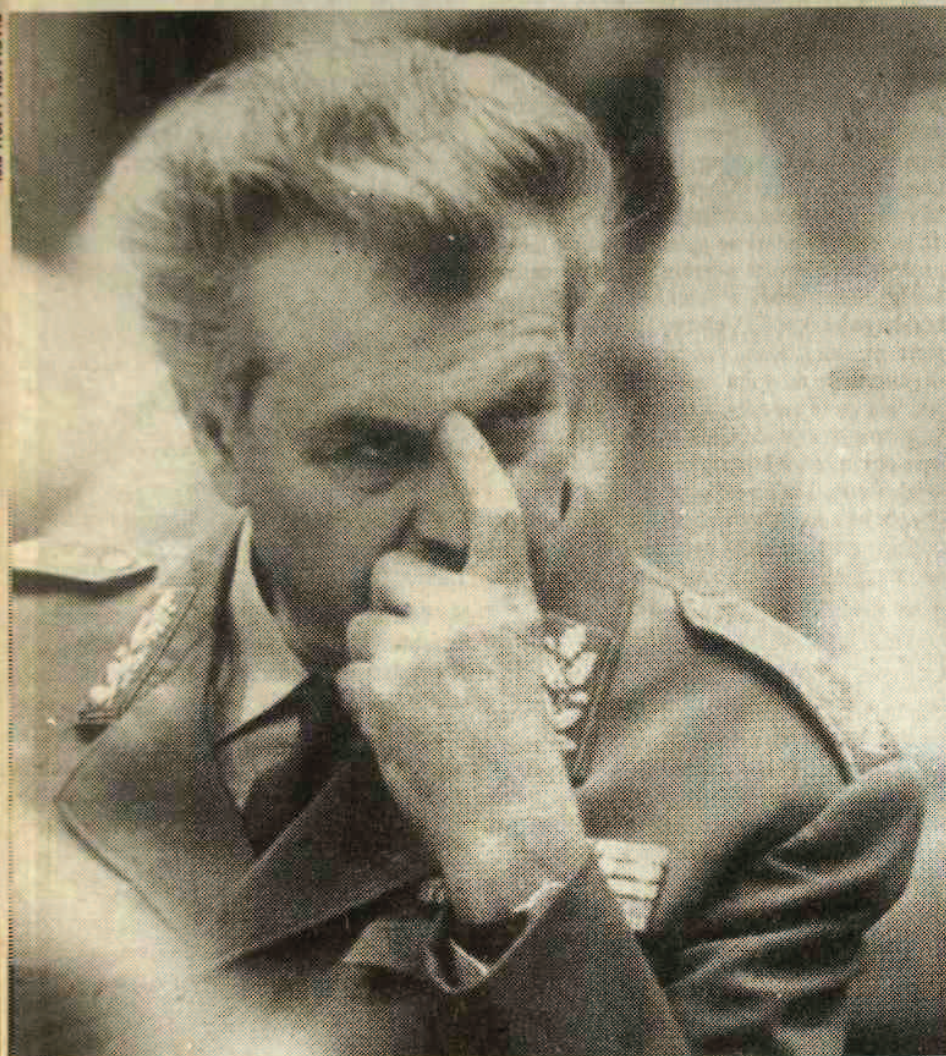

VELJKO KADIJEVIĆ

Tisti general, ki je med pučem vodil JLA

Veljka rodijo 21. novembra 1925 v vasi Glavina pri Imotskem. Mati je Hrvatica, oče pa Srb, zato bo Veljko ob vsakem popisu predivalstva v rubriko nacionalnost zapisal, da je Jugoslovan. Ker se bo v Imotskem rodil tudi Stipe Šušteršič, bodo kasneje govorili o njuni navezi. Pred drugo svetovno vojno se kot dijak srednje tehnične šole znajde v Beogradu in januarja 1941 vstopi v SKOJ.

Ko se začne vojna, v rojstnem kraju vodi SKOJ-evsko organizacijo ter sodeluje v okrožnem in območnem komiteju partijskega podmladka. Februarja 1943 postane borec ene od dalmatinskih brigad, maja 1943 pa vstopi v KPJ. Postane pomočnik politkomisarja 1. dalmatinske brigade in kasneje isto nalogo opravlja v 26. diviziji. Leta 1944 z devetnajstim leti postane major.

Po vojni Veljko opravlja naloge politkomisarja in komandanta divizije. Ves čas se tudi šola in konča vse najpomembnejše vojaške šole. Kot uspešnega študenta ga pošljejo na tečaj v elitno ameriško akademijo West Point, kjer konča poveljniško štabno šolo. Po vrnitvi v Jugoslavijo se bodo po generalštabu širile govornice, da je med bivanjem v ZDA očaral profesorje na akademiji in igralko Grace Kelly, s katero je imel vročo ljubezensko afero. Profesorje naj bi očaral zato, ker je bil pameten, in Grace Kelly zato, ker je bil lepotec.

Veljko začne poučevati. Postane predavatelj in predstojnik na katedri za dialektični materializem. Vestno prebira Engelsove vojaške spise, Vprašanja leninizma in pridno beleži misli klasikov. Nauči se jasno in preprosto postavljati teze, rad pojasnjuje stvari in vedno konča ob uri. Ukvarja se s strategijo. Proforska izkušnja mu pride prav, saj bo kasneje kot obrambni minister na sejah vlade in generalštaba svoja stališča vedno pojasnil v roku petinštiridesetih minut. Slušatelji mu ne postavljajo vprašanj, ker Veljko pove vse od začetka do konca. Vseeno mu je, če sogovorniki poznajo tematiko. Vedno začne z najbolj elementarnimi dejstvi in jih splete v lepo celoto. O Veljku se razširi glas, da zna logično misliti in da rad dolgočasi. Preizkusi se tudi kot urednik glavne vojaške strokovne revije Vojno delo.

Veljko načrtuje manevre Svoboda 1971. Ko se manevri začno, novinarjem razlaga, kako stvari potekajo, in jim zagotavlja, da rdeči učinkovito tolčejo modre. V resnici pa poveljnik modrih general Stane Potočar-Lazar stolče rdeče in šele po trdem vojaškem ukazu iz Beograda popusti ter omogoči načrtovan razplet vaje. Tukaj se je Veljko naučil modrosti, da je treba stvari izpeljati po načrtu, pa četudi vsi indici kažejo, da je načrt neumen. Veljko je v generalštabu postal načelnik uprave za urjenje in pripravil načrt za počitniško urjenje mladcev. Potočar je bil kot načelnik generalštaba njegov nadrejeni.

Po napredovanju Veljko postane namestnik načelnika generalštaba za pehoto. Iz generalštaba se povzpne v obrambno ministrstvo in kot vsestransko razgledan vojak pomaga ministru Nikoli Ljubičiču pri načrtovanju vojaške industrije. Veljko potuje in si po vsem svetu pridobi sloves strokovnjaka za trgovino z orožjem. Vešče prodaja jugoslovansko orožje, navdušuje se tako nad zahodnimi kot nad vzhodnimi vojaškimi igračkami in bi jih vse rad imel doma. Zagovarja tehnološko modernizacijo armade in leta 1983, ko naloge zveznega sekretarja že opravlja Branko Mamula, predsedstvo države blagoslovi projekt »supersonic«. Veljko je navdušen.

Ko jugoslovansko vlado vodi Milka Planinc, Veljko leta 1985 postane namestnik sekretarja Mamule. Obiskuje seje zvezne skupščine in si pridobi naklonjenost poslancev, saj nastopa strpno. Ob predstavitvi vojaškega dela proračuna za leto 1987 doživi kot zadnji predstavnik ZSLO aplavz poslancev. Veljko je Mamulov človek, saj Mamula raje podpira njega kot pa drugega namestnika, generalpolkovnika Ilijo Radakovića. Radaković je namreč narodni heroj, Mamula in Veljko pa nista. Medtem napadi na JLA postajajo vse ostrejši, zato marca 1988 vojaški svet ugotovi, da v Sloveniji poteka kontrarevolucija. 15. maja 1988 na Brionih Veljko nenadoma zamenja Mamulo, ki se upokoji. Veljko v Mikuličevi vladi postane obrambni minister.

Kdo je kdaj?

Petnajst dni pred aretacijo Janeza Janše Veljku končno uspe v življenju. Sedi v najvišji vojaški pisarni in od daleč izgleda kot tovariš Tito. Skeptično gleda na predsedstvo države kot kolektivnega vrhovnega poveljnika, ker meni, da bi moral ukazovati en sam človek. Sam ima pod seboj pehoto, letalstvo in mornarico, iz njegove pisarne pa se vidi vsa Jugoslavija. Vendar ga ta pogled vzemirja. Dežela, ki jo je JLA tako lepo sešila skupaj, začne pokati po šivih. Albanci so razstrelili bratstvo in enotnost, Slovenci razganjajo partijo, zbudili so se Srbi, ki sanjajo o neki drugi državi. Na sejah vojaškega sveta Veljku predlagajo, naj vojska vzame stvari v svoje roke in izvede udar. Veljko se upira. Generale in polkovnike v svojem učiteljskem slogu podučuje, da se vojaški udari ne splašajo, da pa lahko grožnje z državnim udarom prinesejo veliko koristi. Zato grozi z železjem, dokončnega koraka pa ne naredi. Večstrankarski sistem mu sicer ni simpatičen, vendar ga sprejme kot dejstvo in se ne upira preveč. Tudi tržno gospodarstvo se mu zdi dobra domislica in nekaj časa imenitno sodelujeta z Markovičem. Je prvi obrambni minister, ki redno sodeluje na sejah vlade. Veljko razlaga, da bi bilo najboljšje, če bi v Jugoslaviji imeli ameriško verzijo političnega pluralizma dveh močnih strank, ki se izmenjujeta na oblasti, sistem pa puščata nespremenjen. Ob vsaki priložnosti pove, da bi morale biti nacionalne stranke z zakonom prepovedane. Spotoma z robotimi posegi v pravni sistem utruje teren za Janševo politično kariero. Ob koncu leta 1990 Veljko stopi pred TV kamere in Miroslavu Lazanskemu pove, da bodo razorožene vse formacije, ki niso pod njegovim poveljstvom. Z intervjujem močno vpliva na javno mnenje in srbskim komunistom omogoči zmago na volitvah.

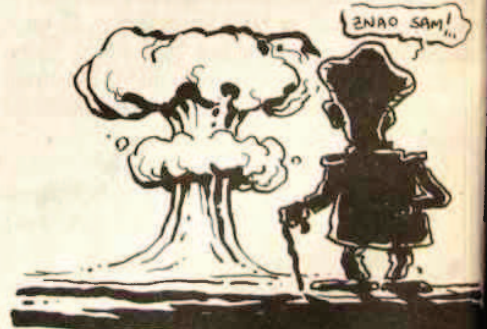

Na Hrvaškem je že začelo pokati, Veljko pa se 25. junija ob 21. uri udeleži seje zvezne vlade. Po burni razpravi, med katero govorijo, kako bo JLA zasedla slovenske mejne prehode, Veljko dobi glavobol in ob polnoči seje zvezne vlade zapusti. Kljub vztrajnim opozorilom Živka Pregla in Jožeta Slokarja, da bo pohod na meje revoltiral Slovence, Veljko ne popusti. 25 ur po Veljkovem odhodu s seje vlade tanki v ceste rišejo rebraste vzorce. Veljka vojna v Sloveniji osebno prizadenc, ker je v igri izgubljena čast armade. Že leto dni prej je dopolnil petinšestdeseto in bi moral v pokoj. Nehal se je družiti s starimi prijatelji. Celo general Mirković, s katerim sta skupaj ustanavljala ZK - Gibanje za Jugoslavijo, ob

večerih toži, da z Veljkom že leto dni nista šla skupaj na lov. Zaradi proceduralnih zapletov z Markovičevo vlado in vsesplošne zmede je odložil upokojitev. Najverjetnejši kandidat za zamenjavo je general Konrad Kolšek, poveljnik petega vojaškega območja v Zagrebu. Veljko je čakal samo na najustreznejši trenutek, da bi ga predlagal. Toda namesto da bi Kolšek v Sloveniji operacijo izpeljal po vojaško, se poskuša hkrati boriti tako proti slovenskemu političnemu vodstvu kot proti generalštabu in preprečuje veliki udar na Slovenijo. V Beogradu pridejo do sklepa, da peto vojaško območje nima jajc, Kolška odpokličejo, toda vojna je že izgubljena. Veljko užaljeno nastopi na televiziji, kjer gledalcem pojasni, da se bo JLA umaknila iz Slovenije, ker so jo zmerjali in sploh grdo govorili o njej.

Umik vojske Veljka postavi pred nov problem. To lahko pride v navado, vendar se že iz Hrvaške nima kam umakniti, kaj šele iz Bosne, iz Beograda pa se sploh ne namerava seliti. Veljko se odloči, da bo problem rešil sindikalno. Na grbi ima pol milijona oficirjev, upokojencev, vojaških zavarovancev, ki zahtevajo penzije in zastoj zdravstvo. Veljko začne razmišljati o državi, ki bi lahko skrbela zanje. Na zemljevidu potegne črto, ki se po naključju prekrije z mejnimi črtami velike Srbije. Namesto da bi umaknil armado iz Hrvaške, začne iz Beograda prodirati proti Karlobagu, Karlovcu in Virovitici. Odločil se je, da bo hkrati rešil vojaško čast, na bojnih pohodih zavzel ozemlja, da mu ne bi kdo očital, da je kaj dobil zastoj, in si naredil državo, ki bo po meri vojske. Tistemu, kar bo nastalo, se bo reklo Jugoslavija. Z miroljubno pomočjo Evropske skupnosti mu stvari lepo stečejo od rok.

Projekcija: Veljko si naredi državo v mejah memorandumske Srbije in gre v pokoj. Ko dobi prvo penzijo, se začne velika vojna med mornarico, letalstvom in kopensko vojsko.